

13. Статистика МВС за 2010 рік // [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/374130;jsessionid=BD184649993505F3484F97E38A14B59C>

Медицький І.Б. Криміногенні наслідки наркотизму в Україні

Стаття присвячена аналізу криміногенних наслідків наркотизму в Україні, проблеми теорії наслідків злочинності, механізмів їх виникнення.

Ключові слова: криміногенні наслідки, наркотизм.

Медицький І.Б. Криміногенные последствия наркотизма в Украине

Статья посвящена анализу криминогенных последствий наркотизма в Украине, проблеме теории последствий преступности, механизмов их возникновения.

Ключевые слова: криминогенные последствия, наркотизм.

Medytskiy I.B. Criminogenic effects of drug addiction in Ukraine

The article analyzes the criminogenic effects of drug addiction in Ukraine, the problem of the theory of the consequences of crime, the mechanisms of their occurrence.

Keywords: criminogenic, drug addiction.

Тимчишин А.М.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД БОРОТЬБИ З ФАЛЬШИВОМО- НЕТНИЦТВОМ НА ТЛІ СПІВПРАЦІ З ІНТЕРПОЛОМ

УДК 343.51

Актуальність використання міжнародного досвіду протидії фальшивомонетництву постійно зростає на тлі стрімкого поширення транснаціональної злочинності і боротьби з нею, що завжди була у центрі уваги не лише фахівців державних інститутів правоохоронних органів, але й широкого кола вчених у цій галузі. Одна з причин такої цікавості – зростаюча соціальна гострота вказаної проблеми, яка безпосередньо торкається важливих сфер існування громадян і держави. Ця проблема переросла сьогодні національні межі і стала однією з найбільш гострих світових проблем. Боротьба з нею у новому столітті ще більшою мірою об'єднує зусилля різних правоохоронних органів на міждержавному рівні, робить більш інтенсивною взаємодію дослідників в галузі міжнародної співпраці.

Загальні процеси європейського і світового взаємозв'язку, глобалізації економічних, політичних та соціальних відносин, що підкріплюються новими комунікаційно-технологічними можливостями, все більше охоплюють сферу злочинності. Дедалі частіше це проявляється в тому, що, разом із законослухняними громадянами, злочинцям стало легше проникати через державні кордони, що спричинило поширення кримінальних проявів у транснаціональному просторі. Вихід злочинної діяльності за межі конкретних держав породжує міжнародну злочинність, що ставить її на значно вищий рівень небезпеки в порівнянні з внутрішньодержавною злочинністю. Пов'язані з цим явищем пробле-

ми і завдання отримали значне поширення, вони, власне кажучи, стали предметом практичного вирішення правоохоронних органів усього світу та наукового розгляду вчених [1, с. 23]. Зокрема вивченню цих питань присвячені міжнародно-правові дослідження російських (І.І. Карпець, А.М. Роднов, С.В. Бородін, Є.Г. Ляхов, Л.Н. Галенська та ін.) і вітчизняних вчених (П.Д. Біленчук, С.Є. Єрєнов, А.В. Кофанов, С. Кравчук, О. Виноградова).

Поряд з іншими тяжкими злочинами, що носять транснаціональний характер, такими як тероризм, незаконний обіг наркотиків, торгівля людьми, злочинами проти держави, контрабандою вітчизняні та зарубіжні вчені виділяють також фальшивомонетництво, яке представляє найбільшу загрозу для цілісності фінансових та комерційних інститутів окремих держав та світової спільноти в цілому.

Слід зазначити, що небезпека, яку представляє фальшивомонетництво для грошової системи, визнається усіма державами на всіх етапах їхнього історичного розвитку. З давніх часів у кримінальному праві існували закони, що містили суворі покарання за підробку грошей тієї чи іншої держави. Так, у найдавніших законах – законі вавилонського царя Хамурапі (1750-1729 рр. до н. е.) [2, с. 2] й Афіньського царя Солон (591-560 рр. до н. е.) [3, с. 5] говориться, що фальшивомонетник піддається смерті. Законодавство Давнього Єгипту передбачало відрубання руки, Давнього Китаю – заковування живим у землю [4, с. 17], та, поряд з цими, багато інших покарань у різних державах світу. Проте, навіть передбачення певного покарання не було запорукою його успішного застосування, оскільки будь-якій кримінальній відповідальності передують заходи щодо виявлення злочину, встановлення особи злочинця чи злочинців, способу вчинення тощо. У зв'язку з цим виникають питання взаємодії сил та засобів на різних етапах розслідування, у тому числі і між правоохоронними органами різних держав. Та, як ми розуміємо, на той час та й ще протягом багатьох століть була відсутня будь-яка методика протидії фальшивомонетництву, як і багатьом іншим злочинам, що носять міжнародний характер.

Доволі жорсткими залишаються покарання і на сьогоднішній час, однак, на відміну від стародавніх часів, сучасний світ почав вживати заходів щодо пошуку шляхів протидії фальшивомонетництву, їх постійному розвитку та удосконаленню, у тому числі і на міжнародному рівні.

Враховуючи ріст чисельності та можливостей транснаціональних злочинних організацій, що здійснюють виготовлення підроблених грошей різних держав у надвеликих розмірах, практично робить мало-ефективною боротьбу з ними силами однієї країни. Зазвичай, окрема

держава може ліквідувати та притягнути до відповідальності учасників лише кількох ланок такої злочинної організації, що знаходяться на її території. Дістатися ж до лідерів транснаціональної злочинної організації і паралізувати їхню діяльність часто не вдається. Лише при добре налагодженому міжнародному співробітництві можна буде вчасно виявляти і послідовно знешкоджувати злочинну діяльність названих кримінальних організацій [5, с. 22-23].

Зважаючи на серйозність ситуації, що склалась, у 1923-му році на першому Міжнародному конгресі поліцейських у Відні 138 делегатів з 20-ти країн затвердили резолюцію про об'єднання зусиль національних органів поліції по боротьбі зі злочинністю і, зокрема, з виготовленням фальшивих грошових знаків. У резолюції зазначалось: "Делегати заявляють, що найважливішою справою було б створення у кожній країні управління по боротьбі з підрубкою грошей, чеків... Крім того, вони звертаються до своїх урядів про створення цих централізованих управлінь" [6, с. 2-11]. Це сприяло створенню в окремих країнах спеціалізованих поліцейських служб по боротьбі з фальшивомонетництвом, які знаходилися в компетенції ІСРС (попередник Інтерполу). За рішенням Міжнародної комісії кримінальної поліції з 1923 року почала видаватися газета, а з 1929 року – бюлетень, в яких публікувалися повідомлення про випадки підрубки і випуску у обіг фальшивих грошових знаків і цінних паперів із вказівкою на їх характерні ознаки. В даний час цей бюлетень відомий під назвою "Counterfeits and Forgeries".

Незважаючи на вжиті заходи, у другій половині 20-х рр. у Франції було виявлено факти державного фальшивомонетництва. Вони були відзначені небувалим досі впливом фальшивих французьких франків й англійських фунтів, які таємно друкувалися в Німеччині з відома та під керівництвом уряду німецької держави. Фальшивок було виготовлено в такій кількості, що їхнє повне надходження в обіг заподіяло б Франції значних економічних збитків.

Ця подія стала однією з причин, що спонукали Францію виступити в Лізі Націй із пропозицією про прийняття багатосторонньої угоди по боротьбі з підрубкою грошових знаків. 20 квітня 1929 року на спільному засіданні 26 держав – членів Ліги Націй і ІСРС в Женеві відбулося підписання конвенції про міжнародне співробітництво у боротьбі з підрубкою грошових знаків і створенню в рамках Міжнародної комісії кримінальної поліції спеціальної служби з координації діяльності національних органів поліції з виявлення фальшивомонетників і збору всієї інформації, яка стосується реєстрації незаконно виготовлених банкнот і способів їх підрубки [7]. Президією ЦВК СРСР 3 травня 1931 року за-

значена Конвенція була ратифікована радянською стороною. Конвенція набула чинності для СРСР 17 січня 1932 року. Міжнародна конвенція по боротьбі з підробкою грошових знаків складається з 28-ми статей. В них викладено основи міжнародно-правового співробітництва у боротьбі з фальшивомонетництвом, визначені види кримінальних злочинів, які відносяться до категорії фальшивомонетництва.

Женевська конвенція 1929 року визначила політику і практику міжнародного співробітництва держав у боротьбі з підробкою грошових знаків і назвала Інтерпол (тоді Міжнародну комісію кримінальної поліції) постійним робочим органом, діючим від імені міжнародного співтовариства держав.

Третя міжнародна конференція з питань боротьби з фальшивомонетництвом, що відбулася в Гаазі 16 червня 1950 року, проведена у відповідності до п. 12 Женевської конвенції, у спеціальній резолюції підтвердила роль Міжнародної комісії кримінальної поліції (ІСРС) як єдиного діючого у цій сфері спеціалізованого міжнародного органу. У 1956 році ІСРС була перейменована в Міжнародну організацію кримінальної поліції (ІСРО) – Інтерпол.

На сьогоднішній час координуючим центром співробітництва правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю на міжнародному рівні є національні центральні бюро в системі Інтерполу (НЦБІ).

Після утвердження України як незалежної держави уряд України у 1992 році звернувся до Генерального секретаріату з проханням прийняти Україну до Інтерполу і виділив для цього необхідні кошти. Ця заява була задоволена і на 61-й Генеральній асамблеї Інтерполу в Дакарі (4-10 листопада 1992 р.) Україну було прийнято до організації. Підставою для набуття членства в міжнародній організації є Постанова Кабінету Міністрів України № 555 від 30.09.92 “Про вступ України до Інтерполу” [8]. 25 березня 1993 року Кабінет Міністрів України своєю постановою № 220 затвердив “Положення про Національне центральне бюро Інтерполу”. Постановою визначено, що взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби зі злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу, яке визначається центром координації такої взаємодії [9].

Інтерпол узагальнює досвід роботи поліції різних держав по розкриттю фактів підробки грошових знаків та інших платіжних засобів, виявленню типографій і майстерень, де вони виготовляються, встанов-

ленню і викриттю виробників і осіб, що збувають підроблені гроші, закріпленню речових доказів.

У діяльності Інтерполу по боротьбі з фальшивомонетництвом можна виділити такі основні напрями: а) облік випадків фальшивомонетництва, виробників і збувальників підроблених грошей та цінних паперів; б) збір і поширення інформації про зміни у грошових системах країн світу; в) вивчення способів підробки грошових знаків і цінних паперів, які використовуються злочинцями, з метою вироблення захисних заходів; г) підготовка рекомендацій країнам-членам по ускладненню технології виробництва грошових знаків і цінних паперів і їх захисту від підробки; д) вироблення рекомендацій з питань правового регулювання боротьби з фальшивомонетництвом в національному і міжнародному плані; е) узагальнення досвіду роботи поліції по боротьбі з підробкою грошових знаків і цінних паперів; є) підвищення професійного рівня поліцейських службовців, зайнятих у сфері боротьби з фальшивомонетництвом [10, с. 130].

Генеральним секретаріатом Інтерполу розроблені також спеціальні міжнародні індекси для класифікації фальшивих банкнот і цінних паперів: а) підробки грошових знаків, які не наносять значних збитків економіці країни; б) підробки, які грубо виконані і легко розпізнаються; в) підробки обмеженого обігу через труднощі збуту; г) підробки, виконані кустарно і потребують багато часу на їх виготовлення.

Інтерпол просить Національні центральні бюро крім опису факту фальшивомонетництва направляти два-три зразки фальшивих банкнот, монет або інших платіжних засобів. В лабораторії Генерального секретаріату визначається спосіб підробки, якість і склад паперу, проводиться порівняння з наявними в “колекції” Інтерполу іншими аналогічними по зовнішньому вигляду фальшивками на випадок виявлення загального їх походження з одного “монетного двору”. Кожній підробці присвоюється індекс, який складається з трьох частин, наприклад, 12.А.3658. Кожна частина цього індексу розшифровується так: 12 – валюта (долар) США; буквою А в картотечі Інтерполу помічаються підробки грошових знаків всіх країн Американського континенту; останнє число – порядковий номер, під яким зареєстрована в картотечі конкретна підробка валюти однієї і тієї ж країни – в даному випадку США. Тому всі фальшивки одного походження – а з ними Інтерпол часто зустрічається у своїй практиці – мають однаковий індекс. На підробки одного походження ведеться реєстраційна картка, де зазначається, в якій країні і коли вилучена чергова підробка. Це допомагає експертам Інтерполу слідкувати за шляхами поширення фальшивок, виготовлених одними і тими ж злочинцями, іноді

навіть передбачити можливість їх появи в окремих країнах [10, с. 130-131].

На сьогодні також розроблена нова електронна версія офіційного видання Інтерполу "Counterfeits & Forgeries". Створення цієї версії, у порівнянні з поліграфічним виданням, дозволяє значно прискорити перевірку банкнот. У ній міститься інформація про національні валюти більш, ніж 180-ти країн світу. Характеристики банкнот містять інформацію по 8-ми категоріях захисту, а саме: водяний знак; захисна смуга; інтагліодрук; реєстр перегляду; мікродрук; зображення в ультрафіолетовому промінні; антикопіювальні захисні риси; голо-, кіне-, піксель-грами тощо [11, с. 11-12].

Підводячи підсумки, необхідно зазначити, що питання удосконалення роботи правоохоронних органів з протидії фальшивомонетництву у зв'язку з поширенням цього негативного явища набуло останніми роками особливої актуальності. Різке збільшення фактів виготовлення підробок і складність розслідування свідчать про високу суспільну небезпеку даної категорії справ. Щороку фальшивомонетництво поширюється новими територіями, кількість країн, чия валюта підробляється і на території яких виявляються фальшиві гроші, стрімко зростає. Саме тому, для більш ефективної протидії фальшивомонетництву назріла необхідність удосконалення шляхів взаємодії, об'єднання зусиль працівників ОВС, Інтерполу та інших спеціальних служб різних країн світу, винайдення та впровадження найсучасніших досягнень науки і техніки, підготовки досвідченіших фахівців для виявлення та профілактики даного виду злочину, що має транснаціональний характер.

1. Закалюк А. П. Проблемы научного обеспечения борьбы с транснациональной и приграничной преступностью / А.П. Закалюк // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України. Адміністративно-правові та кримінологічні аспекти діяльності ОВС прикордонних районів. Спеціальний випуск. – Луганськ : Луганський інститут внутрішніх справ МВС України. – 2000. – С. 22–30.

2. Польской Г. Н. Тайны «монетного двора» / Г. Н. Польской. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 256 с.

3. Фальшивомонетники: історія і сучасність // Іменем закону. – 1993. – № 31. – 13 серпня. – С. 5.

4. Вермуш Г. Аферы с фальшивыми деньгами / Г. Вермуш ; пер. с нем. – М. : Международные отношения, 1990. – 218 с.

5. Яблоков Н. П. Транснациональная организованная преступность и некоторые формы международного сотрудничества в борьбе с ней / Н. П. Яблоков // Вестник Московского университета. – 2001. – № 4. – С. 17–26. – (Серия 11. Право).

6. International Criminal Police Review – 1987. – May-June. – № 406. – PP. 2–11.

7. Международная конвенция по борьбе с подделкой денежных знаков (Женева, 20 апреля 1929 года) // Сб. действующих договоров, соглашений и конвенций, заключенных СССР с иностранными государствами. – М., 1933. – Вып. VIII. – С. 40–53.

8. <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/30452.htm>.

9. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

10. Родионов К. С. Интерпол: вчера, сегодня, завтра / К. С. Родионов. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Междунар. отношения, 1990. – 224с.

11. Нові тенденції та проблеми в сфері боротьби з фальшивомонетництвом: Аналітичний огляд. – К. : МВС України – НЦБ Інтерполу, 1997. – 15 с.

Тимчишин А.М. Міжнародний досвід боротьби з фальшивомонетництвом на тлі співпраці з Інтерполом

Стаття висвітлює теоретичні і практичні аспекти фальшивомонетництва як суспільно небезпечного явища, що має транснаціональний характер. У ній розглянуто історичні передумови необхідності у міжнародній співпраці щодо протидії цьому злочину, а також становлення та роль Інтерполу у координації роботи правоохоронних органів різних країн у даному напрямку.

Ключові слова: фальшивомонетництво, Інтерпол, правоохоронні органи

Тимчишин А.М. Международный опыт борьбы с фальшивомонетничеством на фоне сотрудничества с Интерполом

Статья освещает теоретические и практические аспекты фальшивомонетничества как общественно опасного явления, носящее транснациональный характер. В ней рассмотрены исторические предпосылки необходимости в международном сотрудничестве с целью противодействия этому преступлению, а также становление и роль Интерпола в координации работы правоохранительных органов разных стран в данном направлении.

Ключевые слова: фальшивомонетничество, Интерпол, правоохранительные органы

Тymchyshyn A.M. International experience in Combating Counterfeiting on the background of Cooperation with Interpol

This article covers theoretical and practical aspects of counterfeiting as an antisocial phenomenon which has transnational character. It deals with historical presuppositions of the necessity of international cooperation in counteracting this crime, the development and role of Interpol in the coordination of the work of law-enforcement bodies of different countries in this field.

Keywords: counterfeiting, Interpol, law-enforcement bodies.

ЧЕКАН Н.М.

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМ КК УКРАЇНИ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОРУШЕННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ТРАЦЮ

УДК 372.547

Актуальність теми. На даний час активно обговорюється питання реформування законодавства про кримінальну відповідальність. Оскільки трудові права людини є такими ж важливими як фізичні її права, то